

Israël is een van de belangrijkste brandhaarden ter wereld”, zegt Coen Verbraak. “Wat daar gebeurt, heeft wereldwijd grote invloed. Het heeft daarnaast een bijzondere ontstaansgeschiedenis: het is een nieuw land, maar tegelijkertijd stokoud. En hier komen de drie wereldgodsdiensten samen.” Het zijn redenen waarom Verbraak de serie *Het beloofde land* wilde maken over Israël, dat 75 jaar bestaat. Hij sprak daarvoor met Joodse Nederlanders in Nederland en in Israël over onder meer hun liefde, zorgen en afkeer voor dat land. “De standpunten zijn zeer divers, net als hun politieke voorkeuren. De jongste is twintig, de oudste 105. Het gaat niet uitsluitend over Israël, maar ook over de Joodse gemeenschap in Nederland en hoe zij dingen hebben ervaren.” Allerlei momenten uit de Israëliëse geschiedenis komen aan bod: de stichting van het land, de diverse oorlogen,

de terroristische aanslagen en de wens naar vrede die nooit is gekomen. Ook de Holocaust komt uitvoerig ter sprake. “Je kunt de geschiedenis van Israël niet los zien daarvan. Maar we praten ook over typisch Joodse humor, politiek en de Palestijnse kwestie; over hoe onoplosbaar die maar blijft voortsudderen. Waarom lukt het niet om het probleem echt op te lossen? Het is licht en zwaar, het gaat over dood en leven.”

Inzichten

Hoewel Verbraak de geschiedenis van Israël al goed kende, leidde het ook bij hem tot nieuwe inzichten. “Kort na de oorlog speelden de Holocaust en Jodenvervolgving nauwelijks een rol bij de meeste Israëliërs. Ze waren bezig een land op te bouwen en stonden niet open voor die verhalen. Ze zeiden zelfs tegen overlevenden: ‘Hoe konden jullie je als makke lammeren naar de slachtbank

laten leiden? Waarom pleegden jullie geen verzet?’” Dat veranderde in 1960 toen Adolf Eichmann, het logistieke brein van de Holocaust, door de Mossad werd ontvoerd in Argentinië en naar Jeruzalem werd gesmokkeld voor een proces. Dat duurde twee jaar en werd door tv-camera's geregistreerd. “Heel Israël was opeens wél met de Holocaust bezig. Opeens voelden alle Israëliërs zich slachtoffer van de Tweede Wereldoorlog.” Enkele jaren later, in juni 1967, brak de Zesdaagse Oorlog uit. Na maanden van dreiging uit met name Egypte en Syrië deelde Israël de eerste klap uit. Het vernietigde de vijandelijke luchtvlotten en bezette de Sinaï, de Westelijke Jordaanoever en de Golan hoogvlakte. “Door die successen ontstond een giftige cocktail van enerzijds slachtofferschap en anderzijds onoverwinnelijkheid, zeggen sommige geïnterviewden.”

Zorgen om het beloofde land

Omdat Israël dit jaar 75 jaar bestaat, sprak programmamaker Coen Verbraak met Nederlandse Joden uit Nederland én Israël over de roerige geschiedenis van hun land. Het leverde de zesdelige documentaireserie *Het beloofde land* op. ‘Het is zwaar en licht, het gaat over dood en leven.’

Hoe kwetsbaar het land echter was, bleek in de jaren 70. Op de Olympische Spelen in München van 1972 vermoordden Palestijnse terroristen elf Israëli-sche deelnemers.

Ommezwaai

Een jaar later leidde een verrassingsaanval van Israël's buurlanden tijdens Jom Kipoer, de belangrijkste heilige dag, bijna tot de ondergang. "Er volgde een politieke ommezwaai. Voordien waren de regeringen links georiënteerd geweest, maar sindsdien is het land steeds meer naar rechts verschoven. Het linkse, verzoenende beleid had immers niets opgeleverd. Religie is daarnaast belangrijker geworden, orthodoxe partijen hebben steeds meer macht gekregen. Israël dreigt af te glijden naar een dictatuur, omdat premier Benjamin Netanyahu nu de gerechtelijke macht ondergeschikt wil

maken aan de politiek. Het wordt echt een onprettig rechts land."

Alle geïnterviewden zijn bezorgd over Israël's toekomst. "Velen vrezen het einde van de democratie als Netanyahu zijn zin krijgt. En ze zijn somber over de oplossing voor het Palestijnse conflict."

Veilig

Maar ondanks hun kritiek is Israël voor de meesten van hen uiteindelijk een vluchtheuvel, constateerde Verbraak. "Ik sprak een jonge jongen uit Amsterdam-Zuid, die dienst heeft genomen in het Israëli'sche leger. Hij zei: 'Israël is voor elke Jood ter wereld een veilige plek waar we altijd naar toe kunnen als het misgaat. Het is mijn plicht om mijn steentje daaraan bij te dragen en mijn lekkere leventje in Amsterdam-Zuid tijdelijk op te geven.' Dat besef is er zelfs bij de grootste critici van Israël."

HET BELOOFDE LAND 20.25 NPO 2

Israël en Palestina

Op 14 mei 1948 riep David Ben-Gurion de onafhankelijkheid van de staat Israël uit. Een jaar eerder hadden de Verenigde Naties het grondgebied van het Britse protectoraat Palestina verdeeld in twee onafhankelijke staten, een Joodse en een Palestijns Arabische staat. Jeruzalem kreeg een aparte status. Een dag na Ben-Gurions onafhankelijkheidsverklaring vielen Arabische buurlanden Israël aan met als doel zijn vernietiging. Ze werden teruggeslagen, maar langdurige vrede was een utopie. Meerdere oorlogen volgden, waarin Israël meer Palestijns gebied en ook heel Jeruzalem bezette. Het is daardoor altijd onrustig gebleven.

